

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 617.

CHICAGO, ILL., dne 10. julija (July 10) 1919.

LETO—VOL. XIV.

Upravištvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

SOCIALNA REVOLUCIJA BURŽVAZIJE.

Kapitalistična družba ni večna, kakor ni na svetu sploh nič večnega. Ta družba je organizem, četudi ne idealen, kakor ni sploh nič, kar je nastalo, idealno. Ali vsak organizem je konservativen; vse, ker je, ima nagon, da se ohrani. Povsem irelevantna so pri tem psevdofilozofična vprašanja, ali je individualnost, ki hrani svoj obstanek, potrebna ali nepotrebna, koristna ali škodljiva. Nagon samoohranitve je del bitja—tudi kolektivnega bitja—in nima nič opraviti s sodbo ali nazorom kakšnega razuma izven sebe. Po splošnem človeškem mnenju je gad škodljiv; ali to ni gadovo mnenje. On hoče živeti zaradi sebe prav tako kakor "koristna" čebela ali pa človek, ki je nevaren skoraj vsakemu drugemu živemu bitju.

Poleg tega nagona je pa drugi z njim na eni strani soglasen, na drugi pa mu nasproten: Nagon porajanja. Soglasen je s prvim, ker je reproduciranje samega sebe takorekoč podaljšanje svoje eksistence preko smrti; nasproten mu je, ker je smrt cena tega novega življenja. Najjasneje se to izraža pri najprimitivnejših enočeličnih bitjih, ki se množe z delitvijo. Ko se individuum razdeli v dvoje, preneha njegova lastna eksistenca. Četudi nista pri višjih organizmih rojstvo in smrt tako tesno spojena, je vendar umiranje neizogibna usoda staršev, a tendenca bitij, da postanejo pred smrtjo starši.

Prirodoslovni zakoni se ne morejo v splošnem meniti nič tebi nič aplicirati na socialne prikazni in procese človeštva; ali omenjeni dvojni nagon vlada v človeški družbi prav tako kakor v posameznem individuumu. Družba, ki je nastala, stremlje po svoji tajnosti. Da je morala druga pred njo umreti, je praktično ne briga; sama ne mara umreti; v sebi ima sile, ki jo hočejo ohraniti za vsako ceno; v sebi pa ima tudi sile, ki stremlje po rojstvu, to se pravi po njenem pokončanju. In kakor se je vsaka prejšnja družba—ali družabna oblika ali organizacija—morala umakniti novi, katero je sama porodila, tako je tudi kapitalistična družba mati nove, porajajoče se, embrionalno že obstajajoče, kateri se bo morala umakniti.

V družabni evoluciji, ki ima svoje absolutne zakone, ne učinkuje le mehanična sila, kakor n. pr. teža, ampak nanjo vpliva tudi človek, ki je sam na sebi nositelj žive sile. Družba so ljudje; posameznik ima individualno voljo, skupina ljudi ima kolektivno voljo. Tako bi se

lahko sklepalo, da bi si ljudje lahko ustvarili družbo po svoji volji; ali ta sklep, do katerega so res prihajali utopisti, reformatorji, idealistični anarhisti, avtokrati i. t. d., je napačen, ker je mogoč le na napačni predpostavki, da je volja svobodna, in na zamenjavanju volje in moči.

Za smer družabne evolucije so pred vsem merodajni njeni zakoni. Tej evoluciji je torej nemogoče služiti brez znanja teh zakonov. Ohranjevalci kapitalistične družbe imajo enako napako kakor utopisti katerekoli vrsti. Eni in drugi prezirajo zakon; eni in drugi hočejo imeti družbo po svoji volji, precenjujoči vrednost te volje in svojo moč. V procesu socialnega razvoja morejo ljudje biti le pomočniki, ne pa stvarniki po zgledu svetopisemskega Boga, ki je baje iz nič ustvaril, kar je hotel; pa še on je potreboval vzorec, ko je ustvarjal človeka, kajti brez tako tehtnega razloga ga ne bi bil ustvaril po svoji podobi.

Kapitalistični pretorijanci ne morejo iz sedanje družbe napraviti petrefakta, ki ostane neizpremenjen; spekulativni revolucionarji ne morejo ustvariti družbe po svoji glavi in ne morejo sami določiti časa za svojo gloriozno revolucijo.

Marsikoga med njimi je sploh zapeljal izraz revolucija, da jemlje besedo za dejanje, ne pa za rezultat. V šolskem pouku zgodovine je bil pojmov revolucije spojen z nasilno prekucijo; boji na barikadah, natikanje aristokratskih glav na sulice, požiganje gradov, mučenje in ubijanje vladajočih—to je bila revolucija. Ta razlaga nam ne more zadostovati, če imamo socialni razvoj v splošnem pred očmi. Barikade in kanoni so lahko sredstva revolucije, niso pa njena neizogibna, še manj pa so njena edina sredstva. Socialna revolucija obsega vso serijo dogodkov, ki onemogočajo in odstranjuje staro družbo in definitivno utrdijo novo. Tako je bil ne le bronasti meč, ampak tudi bronasto kladivo revolucionarno sredstvo. Ko se je človek navadil obdelavati zemljo, krotiti živali in spravljati plodove polja, pa je opustil nomadno življenje in začel kolonizirati svet, je izvršil družabno revolucijo.

Dejstvo je, da ni bilo nobene socialne revolucije—in bilo jih ni baš malo—brez boja in sile. Kajti vedno se je revolucionarni tendenci zoperstavljal konservativnost; staro je hotelo vztrajati, mlado je hotelo zmagati. Res je tudi, da je bila skoraj vsaka taka revolucija krvava,

včasi bolj, včasi manj surova; ali medtem ko je boj neizogiben v vsaki revoluciji, ni prelivanja krvi in brutalnost absolutno neizogibna. Povsem lahko si je domisliti razmere, v katerih odloči vso revolucijo duševen boj. Tudi to pa ni odvisno od same volje ljudi, od volje ene ali obeh bojujočih strank, temveč od tistih razmer, od katerih je tudi volja največ odvisna.

Kapitalistična družba sama je rezultat revolucije; ali njeni reprezentanti so večinoma pozabili na to. Deloma se jim niti to ne more očitati; velika množina jih tega niti ne ve. Tudi med kapitalisti in njih advokati ni razredna zavest popolnoma jasna in pogostoma jo nadomešča le razredni instinkt; še manj bi se moglo trditi, da poznajo socialno zgodovino tako temeljito kakor svoje kupčije, katerih včasi tudi ne poznajo. Tudi v dobi revolucije same ni vladalo v vseh glavah jasno spoznanje in dejanj ni vedno vodila smotrenost. Francoska revolucija ni izbruhnila s parolo: "Ustanovimo kapitalistično družbo!" Lincolnu gotovo ni prišlo na misel, da postane pionir take družbe. Ali posledica francoske revolucije je bila kapitalistična družba po velikem delu evropskega kontinenta; civilna vojna v Ameriki je pripravila tla kapitalizmu na tej strani oceana.

Revolucija je izbruhnila, bolje rečeno je stopila v akuten štadij, ko so dotedanje socialne razmere postale neznosne, opozicionalne sile v njej pa dovolj močne, da so se drznile odločilnega boja. Fevdalizem na Francoskem koncem osemnajstega stoletja, fevdalizem ameriškega juga sredi devetnajstega stoletja, nekdanj porojen po neizprosni zakoni razvoja in takrat neizogiben, je postal absolutna zapreka nadaljnjega razvoja. Zarodki industrijalizma so se v njegovi družbi učvrstili. Tehnika je množila in izpopolnjevala stroje, ki so zahtevali nov način produkcije in svobodo za industrijalne gospodarje, za trgovino, za tekmo. Fevdalne institucije niso dajale take svobode in je niso smele dajati, če niso hotele same sebi izpodkopati te. "Tretji stan" se je dvignil za svojo svobodo. Plemstvo je branilo svoje pravice. — "Privilegije!" — je odgovarjal tretji stan. Tudi sužnjedržci na ameriškem jugu so branili svoje pravice. Bile so enako svete kakor pravice francoskih grofov in baronov; ali sever jih je imenoval krivice.

Nobena teh in ostalih meščanskih revolucij se ni pričela, ko je počila prva puška. Uvedba prvega parnega stroja je pravi začetek tiste socialne revolucije, ki je porodila kapitalistično družbo. Prvi mašini je morala slediti druga; novi način produkcije, praktičnejši in učinkovitejši od starega, se je moral širiti, ker je bil boljši. Ali red stare družbe je bil njegovemu razširjanju na poti. Veljaki te družbe, fevdalni zemljiški gospodarji, niso mogli trpeti, da jim nastanejo v tovarnah tekmeči in jih navsezadnje še izpodrinejo. Ponos, ki je pogostoma in-

stinktivni izraz interesov, se je upiral temu, da bi se navadni buržva, ki je bil še pred kratkim nemara umazan rokodelcec ali pa celo podložen kmetavzar, kdove na kakšen način presojen v mesto, dvignil na enako ali vsaj podobno socialno stališče kakor gospod vojvoda z modro krojo in s pradedi iz križarskih vojn. Naj obogatijo, pa zatemni njegov denar stari aristokrati grb. . .

Buržva je kajpada hotel obogateti in je zahteval odstranitev zaprek — svobodo. Aristokrat je učvrščal zapreke, za katerimi se je bleščala njegova svoboda. On je našel jezika in peresa, ki so opevali "poljedelstvo" kot posvečeno podlago države in aristokracijo kot od Boga ustanovljeno institucijo; buržva je našel ekonomije, ki so znali dokazati važnost industrije in satiričarje, ki so pehali aristokrata iz nebeskih višin v smešnost.

To je bil pohod socialne revolucije. Upor tretjega stanu v francoskem parlamentu, dviganje mrtvih žrtev pred balkonom pruskega kralja, naskok na dunajski arzenal, Lincolnov podpis na vojnem dekretu so bile epizode, važne epizode, ali vendar le epizode v socialni revoluciji buržvazije.

Rezultat teh revolucij, v katerih je meščanstvo nastopalo kot zatiran ali vsaj zapostavljan "stan" in se je bojevalo za enakopravnost seveda — je bil kapitalistični sistem. Ali tudi ta ni padel kot gotov, zrel sad z drevesa prvi dan po "končani" revoluciji. Revolucija se ni končala z aretacijo ali z obglavitvijo Ljudevita Bourbona, ne z zmago pruske reakcije, ne s kapitulacijo Dunaja in Goergeya, ne z ono ameriške konfederacije. Naj je bila zmaga na tej ali na oni strani, nikjer ni bila popolna. V nobenem slučaju niso bili uničeni vsi sledovi starega ali vse sile novega reda. Z bojišč je prestopila reakcija in revolucija na gospodarsko polje; odtod sta oba dela skušala osvajati vse postojanke moči, vlado, parlamente, sodišča, šole i. t. d. In tukaj je bil stari sistem naposled premagan, ko je iz meščanov nastala buržvazija, iz posameznih bogatinov, podjetnikov, kapitalističnih razred, do česar so morali kapitaliste prejalislej privedi njih interesi.

Ko je revolucionarna buržvazija dosegla oblast, četudi ni zatrla še vseh sledov fevdalizma, je zamrl njen revolucionarni duh, kajti sedaj je postala posestnica. Nič več ni šlo za to, da pridobi kar se ji odreka, ampak da obrani, kar je dosegla. Ostala je konservativna in zre na novo socialno revolucijo tako, kakor je fevdalizem zrl na njeno.

Pravijo, da je v Srbiji več svobode, kot v dragih deželah. Nič ne de, Toliko je ni, da je ne bi moglo biti več.

Kdor se bojuje za svobodo, mora vedno biti pripravljen, da ga bodo sramotili.

Rusija in Amerika.

Dan Hogan.

Mnogo ameriški hsocialistov, ki se štejejo za pristaše "levega krila", misli, da je v Ameriki tako lahko, če ne še lažje izvesti revolucijo, kakor je bila izvedena v Rusiji.

Če naj pride za tako primerjanje v poštrev izobrazba in pismenost, prekašamo Rusijo daleč.

Če vzamemo v poštrev gospodarske organizacije, smo v Ameriki daleč pred Rusijo, kajti pogledati je treba le na veliko število strokovnih organizacij, katerih članstvo presega skoraj 3.000.000. Če primerjamo politične organizacije, prekašamo zopet Rusijo, kajti nikdar pred revolucijo niso ruske socialistične organizacije mogle spraviti pri volitvah 100.000 glasov skupaj.

Če so se na dovolj izzivajoč način kršili zakoni, uničevale zakonito zajamčene pravice, napadala svoboda govora, svoboda tiska, svoboda združevanja v Rusiji, ni nič manj takih izzivajočih reči v Ameriki; vse, česar je treba, je le malo več napihovanja v trobento, da bo njen glas močnejši, in celo kamenje se dvigne s človeštvom vred iz zaspanosti ter bo bojevalo naš boj. In kadar pada levo krilo zadnji signal, zadnji ukaz, kakršenkoli že bo, pride veličajni zaključek.

Želel bi, da bi se moji sodrugji vrnili iz te časovne blaznosti in poiskali svoj zdravi razum. To se bo zgodilo, kadar bodo hladno pretehtali velikansko razliko med razmerami, v katerih se razvija revolucionarna ideja v Rusiji in pa v Ameriki. Razmere med eno in drugo deželo so si v tem oziru popolnoma nasprotni in treba bo nemara še petdeset let, preden dosežemo odnošaje, ki so v Rusiji obstajali že pred revolucijo in so bili ugodnejši od naših.

Vsako prizadevanje ameriškega delavstva, da bi uvedlo občine, v katerih bi se uveljavila načela kooperacije, se je popolnoma ponesrečilo. Vsako prizadevanje, da bi se ustanovile kooperativne institucije za izdelovanje potrebščin, bodisi tudi najprimitivnejšega značaja, se je koncem konca izjalovilo. Govorim namreč o Amerikancih.

Ko sem bil leta 1914 v Haneocku, Michigan, so ondodni Finci izdajali socialističen dnevnik. Posloplje, v katerem se je list tiskal, je bilo njihovo; enako so bili stroji in vse naprave, ki spadajo v tiskarsko obrt, njihove. List je lepo napredoval, se izplačeval, in finski sodrugji so izdajali na stotine dolarjev, da razširijo socialistično idejo med ameriškim delavstvom.

V Rusiji se je proletariat že davno privadil kooperacije v svojih občinah, katerih vir sega v pretekla stoletja in cenitev kooperativnega dela se je trajno uveljavila; ker odpada 85% ruskega prebivalstva na kmečko ljudstvo, je bila velika večina vzgojena v zadržni ideji in disciplinirana za vzajemno delo.

V "miru" v tradicionalni ruski občini so bili občinski zbori zakonodajna telesa. Tak zbor je bil

sestavljn iz odraslih moških in žensk. Imeli so enastavne zakone, in malo jih je bilo.

Tikali so se potov in jarkov ter so bili napisani na površju zemlje, ki so jo obdelavali skupno. Iz ledine so napravljali rodovitno zemljo, in to je bilo skupno delo. Obdelavali so zemljo, sadili in sejali, kosili in želi skupno, in rezultat njihove delavnosti so izražale koče, kjer so stanovali, črede na skupnih pašnikih, kupi sena in skladišča žita, in skupna zaloga blaga, iz katere je vsakdo dobival po svoji potrebi. Njih enostavni zakoni so temeljili na najprostejših načelih pravice in pravičnosti, in ker so takoj stopali v prakso, so si trdno zapisavali v spomin. Ker jih je porajala potreba rastočih in razširjajočih se občin, so ta pravila postala fundamentalen del zavesti in ko je prišla revolucija, je bila ta zavest neuničljiv del ruskega kmečkega značaja.

Ruska občina, sedanja enota sovjetske vlade, je bila v zvezi s carjevo vlado v treh ozirih: 1. Potom zemljiških posestnikov, ki so pobirali najemnino; 2. Potom davkarjev in 3. Potom uradnikov, ki so nabirali vojaške novince za vojne, o katerih so pravili duhovniki, da nima nihče pravice povpraševati, zakaj in čemu se vodi.

Nobene posebne učenosti, niti pismenosti ni treba, da razume človek, pa najsi je le ruski kmetič, da je veliko bolje obdelavati zemljo, s katere ne more človeka nihče pregnati, imeti domačijo, ki je neodvisna od gosposke volje, zemljiškega gospodarja in za katero mu ni treba plačevati davka vladi, ki ne stori ničesar zanj, kakor pa živeti v vednem strahu, da izgubi posestvo, za katero je plačeval velikanske davke, in da ne bo le odgnan, če jih ne plača, ampak povrh še tepen in vržen v ječo.

Šol in gimnazij, čitanja, pisanja in računanja ni treba ruskemu mužiku, da se prepriča, da ni pravično, če mora plačevati davke vladi, ki mu zanje ne da ničesar in mu niti ne pove, kaj se zgodi z denarjem, niti mu ne da glasu pri izdajanju denarja ali sploh kakšno direktno ali indirektno korist.

Vseučilišč ni bilo treba, da se ruski mužik prepriča, da je bila vojna, kolikor se njega tiče, zločin. Tisoč let se je moral bojevati v vojnah surovih, barbarskih, fevdalnih carjev, in vse, kar ima od tega, so žalji in rane, ponižanje in neznosni davki.

Šole, cerkve, gimnazije, vseučilišča, postavodaje, guvernerji, kongresi, predsedniki so tekom vse ameriške zgodovine učili ameriško delavstvo, da obstoji izobrazba v tem, da se priznava in odobrava delovni način kapitalističnega sistema, ki jemlje delavcem štiri petine od njih ustvarjenega bogastva. Šolske knjige so polne te doktrine, cerkve se vzdržavajo na podlagi te morale, šole in vseučilišča jo utrjujejo z argumenti, o katerih ne dovoljujejo nobene debate, postavodaje in kongresi pa uvajajo ta načela o pravičnosti izkoriščanja delavskega razreda v zakone. In šola pravi, da je tisti, ki izjavlja, da je delavec opravičen do vsega, kar producira, neizobražen in neveden; cerkev pravi, da je ateist, nevernik, zagovornik proste ljubezni; postavodajne zbornice pa trdijo, da je zarotnik in izdajalec, in tako sprejema delavec, ki želi, da bi veljal za izobraženega, religioznega in lojalnega, ukaze teh apostolov teme, igno-

rance in suženstva, sam pa ostane obžalovanja vreden suženj.

Ruski mušik ni imel takih zaprek. Vsaj zadnjih petnajst let, ako ne več, se je zavedal, da je izkoriščanje, po lastnikih zemlje, pobiranje davkov, o katerih ni vedel, za kakšne svrhe se porablja, in nabiiranje novincev za vojne, v katere mu je bil zabranjen vpogled, krivično; zavedal se je, da je vse to zanj nemoralno, neversko in ponižujoče. Predno pa de sovjetska vlada, bo moral biti tako izobražen in prežet s tako versko vzgojo, kakor jo ima ameriški delavec.

Petinosdeset odstotkov ljudi v Rusiji je nepismenih, neizobraženih. V kakšnem pomenu besede? Well, v tem, da ne verjamejo, da jih imajo lastniki zemlje, bankirji in celo car sam pravico izkoriščati.

Osemdeset odstotkov ameriških ljudi je pismenih in izobraženih. V kakšnem pomenu besede? V tem, da so izobraženi, verski in deželi lojalni, ker verjamejo, da je popolnoma prav in visoko moralno — popolnoma v soglasju z njihovo religijo in lojalnostjo, če jim kapitalisti neprenehoma jemljejo štiri petine vrednosti sadu njihovega dela.

V Ameriki so našli 100,000,000 ljudi. Tretjina tega ljudstva pridelava vse bogastvo. Druga tretjina živi bolje kakor tretjina, ki producira, in tretja tretjina živi mnogo bolje, kakor druga tretjina, a tretjina zadnje tretjine živi v preobilici in razkošju. Zakaj ne bi prva tretjina uživala dobrote, ki jih ustvarja? Zato, ker znajo pisati in so izobraženi. Hodili so v šole in v kolegije, v cerkve in vseučilišča, ki jih je pripravila tretja tretjina, in niso tako neizobraženi kakor ubogi Rusi, ki ne znajo pisati in so neizobraženi — in so zelo ponosni na to.

V tretjini prve tretjine, ki je izobražena in ki proizvaja vse bogastvo, je komaj pet odstotkov tako otovističnih, zadostno nemoralnih in brezverskih, da imajo nazore, da ne bi smeli biti sužnji. To so socialisti, ki so razdeljeni v ločene politične stranke, in se še vedno bolj dele v manjše frakcije. Drugih 10 odstotkov, to je okrog 3,000,000,000 ve, da je nekaj nepravilnega, toda kot strokovni unionisti sprejemajo na splošno načela, ki se uče v šolah, cerkvah in vseučiliščih, se družijo s svojimi izkoriščevalci, ponujajo svojim starim sovražnikom ljubezen in strašno napadajo vsak poizkus, ki gre za tem, da se velike množice delavcev otresejo te izobrazbe, ki je zanje goljufiva.

In tako smo z ozirom na splošni ameriški nazor tukaj še zelo zelo daleč od revolucije. In dokler ne bomo razumeli elementarnih načel in ne začnemo sprejemati v proces svojega mišljenja popolne nemoralnosti sedanjega sistema, dokler ne bo ne pet odstotkov, ampak vsaj večina prve tretjine vedela o eksistenci razrednega boja, dokler ne zavrže brezverske religije mogoteev, odpravi nemoralne nemoralnosti tretje tretjine, — z drugimi besedami: dokler se ne otresemo sedanje izobrazbe, ne moremo pričakovati, da bo naša revolucija kaj drugega kakor fiasko.

Nehajmo že enkrat s eviljenjem in sanjami. Sto-

pimo iz oblakov dol na zemljo. Seznanimo se z dejstvi. Največji tepec je tisti, ki vara samega sebe. Organizirajmo se — toda pred vsem glejmo, da se otresemo današnje izobrazbe.

Pismo iz Ljubljane.

Po dolgem času postajajo naši stiki z zunanjim svetom zopet tesnejši, dasiravno ne še taki, kot so bili pred vojno. Naša nova država je še vedno obdana z zidom, ki ga bo treba na mnogih mestih podreti. Cenzura ima še vedno veliko moč. Zelo aktivni so cenzorji v Belgradu, Bosni in Hercegovini, pa tudi v drugih mestih države SHS. Proti cenzuri zelo energično nastopajo socialistični poslanci v narodnem predstavništvu. Ministri se izgovarjajo, da smo še vedno v vojnem stanju, kar po mnenju vlade opravičuje taktiko cenzuriranja in konfisciranja časopisja. Vsled nje so zelo trpele "Radniške Novine", glasilo srbskega socialističnega delavstva.

Prvi maj se je praznoval na Slovenkem zelo impozantno. Vse trgovine so bile zaprte. Prvi maj sta letos praznovali tudi Jugoslovanska Demokratična Stranka (preje Narodno Napredna Stranka) in Slovenska Ljudska Stranka. Iz tega lahko sklepate, kako razpoloženje vlada na Slovenskem. Seveda ne sledi iz tega, da sta prej imenovani stranki premehnile svoje sovražno stališče napram socialistom.

Centralna vlada v Belgradu je sicer prepovedala prvomajsko slavnost, toda Slovenija jo je vseeno praznovala. Vlada se boji boljševizma, pa misli, da se s prepovedmi kot je prvomajsko slavnost, zajeti val boljševizma, katerega kratkovidni ljudje na vladnih mestih vidijo na vseh koncih in krajih. Na Slovenskem se je prvi maj praznoval mirno kljub prepovedi; to bi se ne moglo reči, če bi naše oblasti hotele s silo uveljaviti prepoved. Tu se belgrajska vlada lahko precej nauči, ako noče z nepremišljeno politiko negovati tal za "boljševizem".

Z delom in sklepi mirovne konference v Parizu ni med Slovenci nihče zadovoljen. Slovenci so postali daritveno jagnje za Jugoslavijo. Najlepši deli naše zemlje so prideleni Italiji. Našo pozornost pa na umeten način obračajo proti Celovcu, da bi bolje pozabili na Gorico, Trst, del Notranjske in Reko. Ako se izpolnijo vse zahteve Italije, smo obsojeni na gospodarsko umiranje in kulturno životarenje. V ljudske duše se je naselil srd proti tajni, imperialistični politiki diplomatov zaveznških vesil. Kako lepo so se glasile Wilsonove točke mirovnega programa. In sedaj tak fiasko.

Kakšno razpoloženje vlada med narodom v takih okoliščinah, si lahko predstavljate. Soc. dnevnik "Naprej" z dne 6. junija t. l., piše v svojem uvodnem članku med drugim: "Presenečen bi človek zakričal: izdajstvo! Na štiri dele nas razdele, ločijo nas, uničijo vse naše dosedanje kulturno delo, onemogočijo nam gospodarski razvoj. In četudi nismo nacionalni fanatiki, vidimo v tem vendar veliko zlo, ki nas mora razburjati in tirati v obup, po končno tudi do obupnih korakov. Krivci, ki so zakrivali to,

so zločinci, ki pa prav tako ne uidejo sodbi, kakor deloma niso ušli krivci vojne ..."

Naši ljudje so z jugoslovansko delegacijo na mirovni konferenci nezadovoljni, ker ne zastopa dovolj energično interese slovenskega naroda. Slovenski narod ne bo nikdar udano sprejel miru, kakoršnega ponuja mirovna konferenca. Vse kaže, da ostane naš jug in Balkan še vedno pozorišče intrig in nevarna iskra za vzplamtitev novih vojn. Vse to mešetarenje buržvaznih elementov je voda na mlin socialne demokracije. Sialistična stranka na Slovenskem narašča, njeno časopisje se razširja. Naši zastopniki v narodnem predstavništvu, kakor imenujemo sedaj naš začasni parlament, delajo velike preglavice nazadnjaškim zastopnikom meščanskih strank. Kadar pridejo volitve v narodno skupščino, se bo šele pokazala naša moč. Ljudstvo bolj in bolj obrača hrbet meščanskim strankam, ki so vsled svoje politike v vojni dobi, kakor tudi sedaj, pokazale svojo nesposobnost za zdravo politiko.

Na Koroškem se vrše boji med nemškimi in jugoslovanskimi četami radi meje. Nemci so pri mnogih koroških Slovencih brutalno nastopali. Najslajša zabava jim je bila razbijanje; vse kar se dalo, so poškodovali. V večjih slučajih pa so poročila o grozodejstvih nemških čet na Koroškem pretirana.

Največje sovraštvo med našim narodom vlada proti Italiji, ki hoče s silo vcepiti slovenskemu prebivalstvu v zasedenem ozemlju ljubezen do italijanske monarhije. V tej taktiki se italijanske okupacijske oblasti poslužujejo naravnost nedopustnih sredstev. Lahko si mislite, kako težko stališče imajo v teh neznosnih političnih razmerah primorski Slovenci. Vsi nestrpnost čakajo odločitve mirovne konference glede meje med Italijo in Slovenijo, da bodo ljudje vsaj vedeli, pri čem da so. Izgleda, kakor da se namenoma daje Italiji z zavlačevanjem le čas, da se v zasedenem ozemlju utrdi in uveljavi svojo oblast. Vsaka krivična določitev mej med našimi kraji in Italijo, bo pustila posledice, ki bodo prej ali slej imele katastrofalne učinke.

Predno bodo v državi SHS. nastale normalne politične razmere, bo preteklo še precej časa. Združene raznih pokrajin, ki so bile preje zastopane v štirih različnih državah in potem deljene še na province, ne more takoj v začetku prinesiti tiste enotnosti, kot bi jo želeli. Pri tem imamo opraviti še z raznimi verstvi, političnimi oportunisti itd., kar naš politični kaos le še povečava. Tudi je sedanji način sestave vlade zelo nepraktičen. Da se zadovolji razne stranke in jih pridobi za vladno politiko Protiča, so povečali število ministrskih mest. Imamo kar 20 ministrov, kar je veliko preveč.

Boj med pristaši centralizacije in avtonomije bo hud in se že sedaj opaža.

Šolstvo se polagoma razvija kljub velikim zaprekam, ki so jih prinesle razmere.

Stavke so tudi v Jugoslaviji na dnevnem redu. Razrednega boja se pač ne da udušiti nikjer, tudi v Jugoslaviji ne.

Meščanski krogi so ustanovili organizacijo "narodnih socialistov". Ime te organizacije je Narodna

socialna zveza, ki se je odela z nekakim psevdo socialističnim programom. Njen glavni namen je ovirati rast "brezdomovinske" Jugoslovanske socialno demokratične stranke in s tem seveda služiti tistim intereom, ki nio prav nič identični z delavskimi. Ta NSZ. ni naši stranki prav nič nevarna. kajti delavstvo se ne bo dalo več zavajati slepomišni politiki.

Iztisi Proletarca, ki smo jih po dolgem času zopet prejeli, se mi zelo dopadejo. List je vseskozi zanimiv, poučen in dokazuje, da je urejevan pod vodstvom dobrega urednika. Interesanten list je tudi "Jugo-Slav Review". O tem se bomo morda že v bližnji bodočnosti več pogovorili, kajti za to imamo mnogo materiala.

—r.—k.

Indiferentnost in delavstvo.

Največja šiba, ki tepe delavski razred in ga peha nazaj v politično in gospodarsko sužnost, je njegova indiferentnost. Te indiferentnosti ali brezbrizja menda ni nikjer toliko kakor pri nas. Toda že slišimo glasove, ki vprašujejo, od kod imamo dokaze za to trditev? Well, organizacija in število čitateljev njenega glasila sta najboljša dokaza za to. Petnajst let že pišemo in vabimo slovensko delavstvo v organizacijo in skoraj petnajst let prosimo in kličemo, kakor da bi šlo za kakšno miloščino, naj delavstvo podpira svoj list in ga razširja. Vzlic tem vstrajnim klicem in vikom ne moremo reči, da je organizacija J. S. Z. tako močna, kakor bi bila lahko, in da je "Proletarec" vzlic svoji lepi vsebini pridobil toliko naročnikov, kolikor bi jih lahko bil napram številu slov. delavstva v Ameriki. Kaj je temu vzrok? Ali je morda kdo drugi mesto nas organiziral že vse slovenske delavce v Ameriki v mogočno socialistično organizacijo? Ali so morda republikanci, demokrati ali kakšna druga tajna politična struja izvedli socialistični program in odpravili kapitalizem? Nič podobnega! Delavstvo je indiferentno, to je vse.

Kakor pred petnajstimi leti, tako čuti delavstvo še danes gospodarski jarem, kapitalistični bič, ki ga tepe na vseh potih in njegovih kretnjah. Kakor pred petnajstimi leti, tako zija še danes prepad med bogastvom in mizerijo, med pomanjkanjem in razkošnostjo, ed trpljenjem in udobnim življenjem. Kakor pred petnajstim leti, tako čuti delavstvo še danes, da to ni prav in ve delno vsaj tisto delavstvo, ki je zavedno, da bi moralo biti drugače — toda v splošnem mu manjka volje in hrepenenja po izobrazbi, ki je predpogoj umerjenemu delu v politični aktivnosti, ki naj vrže sistem, ki ga uklepa. Ni vse delavstvo indiferentno — ampak večina. Če bi se to doseglo v par tednih — o, potem bi že bilo, tako je pa vse brezupno — prepočasno. Kako počasno bo šele tedaj, če se delavstvo ne bo zanimalo za vse to, delavstvu seveda ne pride na misel.

Naokoli pride organizator, ki bi rad organiziral delavstvo v gospodarsko ali politično organizacijo, pa slišimo izgovore: "Kaj bom z organizacijo,

saj mi ne da dela ne kruha; kaj bom s politiko, ah, to ni zame". — A li čitaš socialističnih list? "Da, imam že tri liste — vsi so enaki!" — Tretji je dal nekoč pol dolarja v podporo iz simpatije, ampak lista ne naroči; vse to naj opravijo drugi — čitajo naj, izobražujejo naj se in fajtajo naj se. Bog jim daj dobro srečo! Fest fantje so. — Potem pridejo taki, ki pravijo, da je vsaka izprememba, kar se delavskega položaja tiče, sploh nemogoča; kar je bilo, ostane; kajti od nekdaj je bilo tako: delavci so delali, gospodarji pa gospodarili. Ali naj delavci ukazujejo kapitalistom? Smešno! Nič drugo nam ne preostaja, kakor podati se usodi, pa posnemati kapitaliste, to je najbolje. Vsi ne moremo postati kapitalisti, kakor ne moremo biti vsi delavci. Nekdo mora dajati delavcem delo. Delati moramo, v tovarno moramo hoditi, pa naj pridejo na krmilo republikanci, demokratje ali socialisti. (Kakor da bo socializem odpravil delo, mesto da ga bolje organizira in tako razdeli, da bodo vsi delali, kakor je že kdo zmožen opravljati delo, ne pa da dela le en del, med tem ko drugi, mnogo manjši, del, spravlja sadove dela). Kaj bom delal za druge — se sliši iz modrovanj indiferentnih delavcev. Kako pridno delajo za "druge" — to je za kapitaliste, o tem ne pomislijo v trenotek; da bi storili mnogo več zase, če bi delali sporazumno za stvar, za katero delajo zanje njihovi zavedni sodelavci — namesto da bi delali tako pridno za "druge", ki delajo izključno zase, jim ne pride na um. Ravno ta indiferentizem postavlja delavstvo direktno v službo tistih, ki so popolnoma zadovoljni, da ima delavstvo o družabnem nazoru tako mišljenje.

Indiferentni ljudje pričakujejo čudežev, pa so ne strpni, če jih ni. Toda socializem ni noben čarodajn nauk, kdor pričakuje od njega čudežev, je na napačni poti. Socializem ničesar ne obljubljuje, ampak zahteva, da se vsak posameznik zanima za stvari v družbi; z drugimi besedmi: socializem pričakuje, da se delavstvo organizira in v svojih organizacijah izobrazí. Kdor se za te reči ne zanima, ne sme misliti, da je bil od koga ogoljufan — ne od drugega kakor sam od sebe, ker ima napačne pojme o socializmu.

Če socializem še ni prišel v veljavo, je to znak, da ljudstvo v Ameriki še ni zrelo zanj, to je da se zanj še ni dovolj zanimalo, da ni še dovolj razširilo njegovo znanost. To pa pomeni, da bo treba še precej delati, še precej organizirati in učiti. Ampak indiferentizem ni noben certifikat protesta zoper sedanje razmere, vsled česar bi moralo biti drugače, ampak je le ovira, da ne more postati drugače. Indiferentizem ne dela ljudi nič bolj razredno zavedne ali učene in sposobne za boljše razmere kot so današnje, temveč le pomaga kapitalističnemu sistemu, da se vzdržuje še nadalje na površju, kajti ravno indiferentizem ali brezbriznost je merilo delavske nesposobnosti, na katere se kapitalistični razred sklicuje, ko pravi, da delavski razred ni zrel, da vlada sam sebe, kaj šele vso družbo, vsled česar potrebuje kapitalistično vlado. Kako se to dopade tistim, indiferentnim slovenskim delavcem, ki nemarajo delati

za "druge", tistim, ki se jih politika ne tiče, in drugim, ki se jim zde tile fajtarji pač fest fantje, sami pa ne marajo poseči v ta "fajt"? Kako dolgo naj se kapitalistični razred sklicuje na to indiferentnost? Na to vprašanje mora odgovoriti indiferentno delavstvo samo — med temi slovensko indiferentno delavstvo v Ameriki. Kako? Najenostavnejše na ta način, da pristopi k J. S. Z. in pridobi "Proletarcu" nove naročnike. Indiferentizem mora postati slovenskemu delavstvu v Ameriki tako velik sovražnik, kakor je zavednemu delavstvu kapitalistični sistem sam. Dokler se to ne zgodi, je vse naše delo brezuspešno.

Drskar.

Thomas Mc Grady:

Katoliška cerkev in socializem.

Konec.

V prihajajočem konfliktu med starim in novim družabni mredom bo papeštvo pomagalo nazadnjaškim elementom. Napredek pomeni smrt za cerkev. Dogme rimske cerkve ne bodo prenesle poskušnje znanstvene analize, zato pa išče pribežališča v sencah ignorance. Nastop socializa je triumf demokracije; rimska cerkev je pa ostanek fevdalizma. Ustanovitev socializma pomeni smrt aristokraciji, rimska cerkev pa že od nekdaj naglašala božansko pravo kraljev in cesarjev ter božansko ustanovo plemstva. Socializem zahteva pravico za vse in zavrača vse privilegije. Socializem prinaša gospodarsko enakost, katera bi omogočila milijonom delavcev, da uživajo blagoslov civilizacije, ki poveljuje zarjo dvajsetega stoletja. Pod socializmom bo otrok reše npon meznega dela i nprebil bo svoja mlada leta v šolah, nakar bo mogel poznejša leta — utrjen z najvišjo izobrazbo — porabiti prosti čas s premišljevanjem in proučevanjem v korist človeške družbe. Neveda bi izginila iz dežele.

Politični in gospodarski nauki socializma se ne bodo nikdar sprijaznili z aristokratskim ponajanjem Rima. Samoohrana, prvi zakon prirode, prisili cerkev, da se združi s kapitalisti in delala bo z vsemi silami za ohranitev razredne vlade in zasebnega kapitala.

Kapitalistični magnatje so že spoznali potenco katoliške cerkve v kontroliranju mišljenja svojih vernikov. Oni vedo, da je rimska cerkev najbolj zanesljiv zaveznik in zato se klanjajo njenemu tronu. Zgodovina govori, kako je kralj Edward VII. romal v Rim in padel papežu pred noge. To je storil tudi neki nemški cesar. Predsednik republike Zedinjenih držav je poslal bogate darove tronu sv. Petra v Rim in multimilijonar Morgan je obsipal Vatikan z zlatom iz samega respekta do "ribiča ob Tiberi".

Ameriško kapitalistično časopisje izključuje iz svojih predalov vse, kar bi škodilo interesom hierarhije in celo na protestantskih prižnicah je utihnil anathema proti Vatikanu. Predsedniki, politiki, državniki, denarni kralji in industrijalni magnatje, časnikarji in pisatelji razumejo moč rimstva na ame-

rškem kontinentu. Rim uporablja bojkot s težkimi posledicami. S tem orožjem lahko upogne trgovske sloje.

Ameriški msocialistom manjka še veliko sposobnosti, da bi se mogli v vsakem oziru meriti s tem nasprotnikom. Rim ima na svoji strani diplomacijo in veliko razumništva. Osebnost oboževanje je še zelo ukoreninjeno med vsemi sloji in bogati mogočnejši, ki tarejo in izkoriščajo reveža ter slabotnejša, znajo izkoristiti to oboževanje sebi v prid. Žrtve tega oboževanja so zlasti delavci, katere je vladajoči razred opiral višje izobrazbe. Zato je čisto naravno, da zro ponižnostjo in vdanostjo visoko gor na take, ki odsejajo v bogastvu in katere postavlja šasopisje, cerkev, šola in vseučilišče za zgled vsem. Katoliška cerkev vzgaja osebno oboževanje in katoliški delavec je med vsemi delavci najbolj hlapčevski, kadar je treba pasti na kolena pre doltar človeških bogov. Socialisti sovražijo osebno oboževanje. Znan jim je zakon razvoja, zato vedo, da je vsak mogočnejši produkt razmer. Socialisti študirajo antropologijo, biologijo, kminalogijo in sociologijo in zato vedo, da so reveži in slabotnejši žrtve bogatinov ter mogoteev; dalje vedo, da je vladajoči razred prišel do kulture in svoje veljave vsled požrtvovanja proeltarskega razreda. Neveda in revščina enega razreda reprezentira bogastvo in razkošje drugega. Z ustanovitvijo gospodarske enakosti, izgine oboževanje in češčenje oseb, kajti z odpravo bede ne bo na milijone potlačeni revežev, da bi se klanjali "velikim in zaslužnim" poosebljenim božanstvom. Socialistom je znano, na kak način izkoriščajo gospodujoči elementi hlapčevske elemente; vedo tudi, da je kapitalistično izkoriščanje pognalo siromašne sloje v podzemna stanovanja ali kleti, kjer je doma nevednost, bolezen in zločin. Dobro vedo tudi, da je osebno oboževanje sad vzgoje izkoriščevalcev, ki hočejo, da ostanejo siromaki ponižni in podložni. Ni čuda torej, da nasprotujejo socialisti cerkvi, ki zapoveduje delavskim množicam pokorščino in češčenje človeških bogov, ki so v mnogih slučajih navadni lopovi in zločinci. Mnogi socialisti so prisiljeni ostro napadati rimsko cerkev in njene ustanove, kadar pridejo v razpravo o gospodarskih problemih s katoličani, ki se takoj pokažejo klečeplazce in oboževalce oseb. Pri takih prilikah ožigosaajo vero kot krivično, in odprto pravijo svojim katoliškim tovarišem, da je njihova cerkev največji inštrument za izvrševanje zločinov, kar jih pozna svet. V takih slučajih si misli marsikateri socialist, da bo s takim žigosanjem rimske cerkve in papeža omajal verski vpliv in spreobrnil katoličana. Toda moti se. V mnogih slučajih s tem podkuri verski fanatizem v sreč katoliškega sodelavca, kateri gre potem še z večji mognjem v boj za svojo cerkev. Malo je socialistov, ki bi znali, kako je treba govoriti katoliškim delavcem, da ne razžalijo njih verskega čuta. Oboževanje oseb je dedščina tisočeri generacij in bo živelo najmanj še eno stoletje po industrijalni revoluciji.

Rimska duhovščina ima še precejšnje polje v Ameriki. V osrednjih, zapadnih in v južnih državah manjka duhovnov. Rim jim jamči gmotni obstanek, lahko življenje, komfort, družabni vpliv in cerkvene

časti. Socialisti v Ameriki še nimajo tistega gibanja, kakor socialisti v katoliški Evropi, in duhoven, kateri se odpove cerkvi, ne more najti kompenzacije za svojo požrtvovalnost. Kapitalizem in katolicizem proslavljata svoje službene "junake" do nebes, medtem ko socialisti ne poznajo med seboj osebnih junakov. Gibanje je še premajhno, da bi privabilo večje ženiye v svoje vrste.

Cerkev deloma še ignorira socialistično propagando, ker misli, da ne bo zadela katoličanov. Ona trdi, da sta socializem in ateizem eno in isto, ter se sklicuje na napade na vero, kar veliko velja pri katoličanih. Dr. Buckle pravi v predgovoru svoje knjige "History of Civilization in England", da se supersticija (praznoverje) ne da ubiti z direktnim napadom. Taki napadi le podkurijo fanatizem verskih pristašev in s tem koristijo cerkvi.

Rim nikdar ne spi. Molče opazuje rast socialistične stranke v Ameriki in se pripravlja na prihajajoči konflikt. Danes je cerkev na strani kapitalista in na strani delavca; na ta način ji ne more nihče očitati pristranosti. Cerkev zagovarja pravo zasebne lastnine v proizvodnji in distribuciji in s tem se prikazuje kot odrešenik družbe. Obenem pa žigosata truste in nepostavno dobavo bogastva ter odobrava unije; s tem se zopet prikuplja delavcem in srednjemu razredu. Na ta način — igrajoč vlogo posredovalca med bogatini in reveži — pojde Rim naprej, dokle rne bo narodno bogastvo v rokah par milijardarjev. In kadar izginejo s površja vsi reformatorji in reformistične strahke, kadar spoznajo vsi treznomisleči ljudje, da je vsaka reformacija več nemogoča in da je gospodarska revolucija neizogibna in kadar se pridružijo delavcem srednji in profesionalni sloji, ki bodo prisiljeni to storiti v svrhu, da iztrgajo družbo iz krempljev gospodujočega zasebnega bogastva — takrat se izpolni, kar je prerokoval Mark Hanna, namreč da ni več daleč čas, ko zavihra boj med socializmom na eni in med republikansko stranko ter katoliško cerkvijo na drugi strani. Cerkev ima pripomočke in privlačnost in kapitalisti ji bodo dali milijone dolarjev na razpolago, da razpošlje po deželi svoje apostole, ki bodo grmeli proti socializmu in njegovim pristašem ter se poganjali za patriotizem, za našo slavno domovino, največjo in najmočnejšo pod solncem, "domovino svobode in priložnosti, kjer delavec lahko postane preizdnt republike . . ."

Ampak nevarnost tudi ne spi. Rim nima nikdar dovolj. Rim hoče absolutno premoč. Hoče monopol šolstva. Cerkev ve, da more prikrojiti mišljenje ljudi in razvneti njih srea poljubno, kakor sama hoče, ako jih ima v svojih prstih že od otroških let, to je če ima šole v svojih rokah. Ta pohlep je cerkev pripeljal do konflikta s francosko vlado. Tam so samostanski zavodi stremeli po okupaciji šol in učitelji v verskih šolah so skušali mladini vcepiti sovražstvo do republike in do obstoječe vlade, kar je imelo namen pripraviti drugo generacijo za revolucijo proti republiki in za obnovev kraljestva. Rim napada svobodne javne šole v Zedinjenih državah že desetletja. Katoliška cerkev goji nado, da bo vlada nekoč njej poverila vodstvo šol; to bi bila nagra-

da kapitalizma za zasluge, ki jih išče Rim s svojo propagando proti socializmu pod pretvezo, da širi socializem nered, nemir in brezverstvo. Cerkev ne prestando naglašati, da pomagajo brezbožne javne šole širiti socializem. Nadškof Quinley v Chicagi je rekel, da mora biti socializem uničen in javne šole odpravljene, ako hočemo ohraniti ameriško republiko. In to ponavljajo za nadškofom vsi duhovni od Atlantika do Pacifika.

Medtem pa bodo rastle socialistične vrste bolj in bolj. Trusti bodo pritiskali in delavci se bodo združili s srednjimi in profesionalnimi sloji pod zastavo socializma. Prihajali bodo tudi katoliški proletarci, polaogma, toda sigurno, kajti prignala jih bo ekonomska sila in potreba, da gredo naprej z armado revolucionarjev. Tedaj bo rimsko-katoliška cerkev v Zedinjenih državah odgrnila pajčolan in pokazala svoje pravo politično lice. Postavila se bo odprto na stran kapitalistov in zagovarjala gospodarski in industrijski despotizem. V političnem in industrijskem boju bo cerkev polagoma gubila svojo misteriozno privlačnost. V cerkvi sami bo izbruhnil verski upor in končno bo Rim obležal poražen s svojimi kapitalističnimi zavezniki.

A. AŠKERC:

AMERIKANCI

... Sinoči se je odpeljalo
z ljubljanskih kolodvorov v
Ameriko zopet okoli sto oseb" ...
Casniška notica.

Poslednji žvižg — in vlak se že pomiče,
čimdalje bolj divjá v božično mrzlo noč ...
Tam spredaj stroj sopiha, hrska, puha,
ko gnala bi po tiru ga demonska moč.

Beži, letí ... Ušel li rad bi mrazu
ledenemu, ki brije preko polj nocój?
Al kósati se hočeš, vlak, z viharjem,
kdo izmed vaju preje cilj doseže svoj?

Skopó brlí svetiljka iznad stropa
in razsvetljuje tretji razred ko v zasmeh,
obseva skozi dim tabakov gosti
ko skozi meglo pasažirje po klopéh.

Natlačen voz do zadnjega je kota.
Med moškimi več žensk in dece, pisan roj ...
Nekteri dremlejo, nekteri spijo,
polglasno drugi tam kramljajo med seboj.

In vrata se odpró: "Vsi v Bremen?" — "Sami
Amerikanci!" — "Vraga! Meni res se zdi,
par let še trajaj to izseljevanje —
in domovina naša bode brez ljudi!"

Mehanično jim prešcipava listke,
in tiho v drug vagon odnese ga korak ...
In dalje, dalje v pozno noč božično,
ko gnan od démonov nevidnih, dirja vlak.

Slabó brlí svetiljka iznad stropa.
Zagrnjeni v tabakov siv, smrdeč ovoj,
nekteri dremlejo, tam drugi spijo,
nekteri glasno govórijo med seboj ...

"Ej, kje smo še! Kdaj pridemo črez morje?
Kje noya domovina naša še je tam!

Pač dobro, ženka ti, otroci moji,
da tudi v novem svetu s sabo vas imam!
"Tako pozabim prej, kaj sem zapustil:
svoj stari dom ob Savi in svoj rojstni kraj;
in lože bomo delali vsi skupaj,
ne bomo neprestano mislili nazaj!

"Tu v krajih naših trudiš se in mučiš,
no, in napósled smeš umreti od gladú ...
Tam truda je, pa tudi kruha dosti;
zastonj tam ne prelivaš svojega potú ..."

"Res, blagor vam!" — vstríe njega vzdihne nekdo
"a jaz odhajam sam v neznani tuji svet!

Domá sem pustil mlado ženo svojo
z otrokom na zemljišču ... Kdaj jih vidim spet?

"Težko odtrgal bil sem se od svojecev.
Pobegnil skoro sem na skrivnem jim sinoč ...
In tam ko črna delal bom živina,
pošiljal jim domov dolarjev na pomoč ...

"In naj sam ósat zraste mi po njivah
in po vinogradu le trnje — kaj mi mar!
Da bi le v hišo ne pritihotapil
pa žene ne zapeljal bi mi kak slepár!"

Mlad potnik, mož oblečen po gosposko,
zazeha v kotu, zgane se: "Kaj boste vi!
Jaz pa sem sam brez žene, brez družine,
in zemlje svoje nimam ne za pol pedí!"

"Ne! Stradal nisem baš; ne morem reči.
A veste, česa manjka tukaj mi, ljudjé?
Duh sužnosti tu vlada v svetu starem —
a meni po svobodi hrepení sreé!

"Ah, gabi se mi družba licemerska,
to klečoplastvo pred mogotei nizko — fejí!
Zato grem zdaj v Ameriko svobodno ...
Naprej, trpini-bratje, v novi svet, naprej! ..."

Besed poslednjih več ni slišal nihče.
Vse dremleje okrog njega, spava in hréí ...
Oblak tobakov plava po prostoru,
svetiljka sredi stropa komaj še brlí ...

In zdajpazdaj tam zunaj zabrlizgne
piščalka parna v črni zimski mrak ...
Po reljsih guga se vagon in škriplje ...
Enakomerno dalje, dalje dirja vlak ...

Vojni profiti nekaterih ameriških korporacij.

Znani ameriški statistik Basil M. Manly, so-predsednik bivše vladne vojne delavske komisije, in član bivše vladne industrijske komisije v Washingtonu, D. C., priobčuje v zadnji številki "Reconstruction" zanimive podatke o vojnih profitih nekaterih ameriških korporacij.

Iz njegovega poročila posnamemo sledeče:

"Vsak Amerikanec, moški, ženska in otrok ve, da se je od časa, ko je vstopila Amerika v vojno, razvilo v raznih trgovskih podjetjih nezasišano profitarstvo. To znanje o profitarstvu je temeljilo bolj na splošnem domnevanju in na posameznih slučajih, kakor pa na dognanih podatkih, zbranih s splošnega polja ameriške industrije.

Ameriško ljudstvo je v tem slučaju podobno človeku, ki je bil okraden za mnogo denarja, pa ne ve natančno, za koliko in kdo da ga je pravzaprav okradel. Ker se mi je zdelo, da je vredno to preiskati in da doženem, koliko je bilo vzeto ameriškemu ljudstvu v obliki profita v teku vojne do dobim dokaze in da obenem doženem, kdo so bili ti veliki profitarji, sem sklenil, da to izvršim in podam javnosti tozadevne podatke. (Glej tabele na drugi strani.)

To delo je bilo precej počasno in ne lahko, kajti poročila o denarnem stanju skoraj vseh ameriških korporacij, so se letos zelo zakasnela, medtem ko so nekatera podjetja svoja poročila sploh zadržala, da se na ta način izognejo očem javnosti, ki ne jemlje takih nečuvnih profitov z zadovoljstvom na znanje.

Čim so bila ta poročila objavljena, sem jih analiziral in vzporedil njih čisti profit v teku vojne dobe s profiti predvojnih let. Moje poročilo vključuje popoln seznam dvainosemdesetih ameriških korporacij, zastopajočih vse važnejše panoge ameriške industrije s kapitalizacijo 10 milijard dolarjev.

Pri tem želim poudariti, da niso korporacije, vključene v mojem poročilu, v nobenem smislu zbrane zato, ker so njih profiti veliki ali majhni. V poročilu so obsežene vse korporacije, katerih informacije o profitih za dobo vojne in pred njo so mi bile na razpolago. Poročilo je vsled tega tako točno, da ga lahko vsakdo sprejme brez rezerviranosti, in ga smatra glede profitarstva v vseh ameriških industrijah za zanesljivo.

Poleg tega moram naglašati, da so od čistega profita že odštete vse svote, ki so mogle biti odbite za 1917 in 1918, kakor davki, obresti, poprave, depreciacije, amortizacije, fiktivne rezerve in vse take reči, na podlagi katerih je mogoče znižati vidno svoto čistega profita in se izogniti plačevanju davka na profit na eni strani, pa prikazati javnosti manjše profite na drugi strani.

Z drugimi besedami, znesek dohodkov, izkazan za leto 1917. in 1918., je za več sto milijonov dolarjev nižji, kakor resnični znesek profitov, ki je na razpolago delničarjem, bodisi v obliki dividend ali v obliki rezervnih fondov.

Sestava teh števil kaže, da je tistih dvainosemdeset korporacij, ki so imele v predvojnih letih 325 milijonov čistega dobička, imelo leta 1916. več kot eno milijardo dolarjev čistega dobička; leta 1917. so imele 975 milijonov, in l. 1918. 736 milijonov čistega dobička. Vojni profiti teh korporacij p oodbitku vseh vojnih davkov so znašali leta 1917. 650 milijonov dolarjev.

Poprečni čisti profiti teh korporacij v predvojnih letih \$325,797,661. Čisti profit l. 1916 \$1,070,342,983. Čisti profit l. 1917 \$975,573,296. Čisti profit l. 1918 \$736,008,796.

Vsled mojih študij in izkušenj sem prepričan, kakor bom pokazal pozneje, da niso bili resnični profiti, tudi ako odštejemo plačane davke, leta 1917 in 1918. nič manjši, kakor oni leta 1916. Razlika, ki se kaže v sestavi računa, nastaja le vsled tega, ker so se v teh letih, da ne bi bili profiti videti tako o-

gromni, razne fiktivne rezervne svote, depreciacije, amortizacije in druge podobne računalne previdno, zato da bi se družbe izognile, davkom in da bi se naložilo čim večje breme vojnih izdatkov privatnim državljanom.

Pa tudi ako vzamemo številke, kakršne so, spoznamo, da je teh dvainosemdeset korporacij "zaslužilo" leta 1916. pri vsakem vloženem dolarju po 3 dolarje, in leta 1917 in 1918 po dva dolarja več kakor v predvojnih letih. Z drugimi besedami, njih čisti dobiček je znašal leta 1916. in 1917. 200 odst. več, kakor v predvojnih letih, in leta 1918. za 100 odstot. več, kakor v predvojni dobi.

Seveda bodo profiterji rekli, da je tako primerjanje krivično. Patriotično ustrezajoči potrebam naše dežele — bodo dejali — smo naredili v letih 1916, 1917 in 1918. res večjo kupčijo, kakor pred vojno, ampak profit prihaja vsled večjega prometa, večje kupčije, ne pa vsled tega, ker smo izprešali iz vlade in javnosti posebno velike dobičke."

Taki izgovori izživljejo direktno potrebo pojasnila. Preglejmo na kratko listo korporacij, ki izkazujejo svoj splošni promet, da vidimo, kaj je na tem resnice. V pregledu se nahaja n. pr. Allis Chalmers Co., ki je bila pred vojno bankrotna. Leta 1914., ko se je reorganizirala, je imela ob prometu \$10,323,150 — \$25,068 deficita. Leta 1915., ko so prihajala prva vojna naročila, je družba v prometu, ki je znašal \$11,666,413 zaslužila \$1,078,352; a leta 1918., ko je dobila vsepolno ameriških vojnih naročil, je ta družba v prometu, ki je znašal \$35,031,234, zaslužila \$9,754,749 čistega profita.

Z drugimi besedami, s prometom, ki je bil le trikrat večji, kakor leta 1915., je družba zaslužila leta 1918. devetkrat toliko, kolikor leta 1915. Tisto leto je bil njen profit nekaj manj kot 10 odst. na dolar. Leta 1918. je ta profit narastel na 30 odstotkov na dolar.

Poleg tega bodi še povedano, da ne pomeni to vidno naraščanje v prometu nikakršnega proporcionalnega prirastka po številu izdelkov, katere je narod tako potreboval tekom vojne. Cena kovinskih izdelkov je bila po dokončani vojni trikrat večja, kakor ob času, ko se je vojna pričela, kar bi kazalo, da ni Allis Chalmers Co. po številu izdelkov imela velikega prirastka, ampak je le povzdignila ceno izdelkom.

Pregledujoči listo alfabetično, najdemo naše stare znance "the American Ice Co.", ki je leta 1915. ob prometu, ki je znašal \$8,650,428 zaslužila \$1,853,415, in leta 1918. ob prometu, ki je znašal \$12,742,433 že \$3,661,627 čistega profita. V tem slučaju nisem odštel zneskov, ki pridejo pod rubriko davki, obresti, amortizacija, itd. za leto 1915. in leto 1918. Pri sestavljanju računov, ki imajo pokazati rezultat čistega profita, ne prihajajo take reči kot poprave pri podjetju itd. v poštev.

Primeroma z enakimi profiti so delali tudi mesarski kralji. To je profitarstvo, ki poraja maščevanje in profitarji se lahko tresejo, ako se ljudstvo nekega dne maščuje za to nesramno izkoriščanje v času, ko je bil narod v največji potrebi. —č.

ČISTI DOHODKI VODILNIH INDUSTRIJALNIH KORPORACIJ V PREDVOJNI

DOBI in v letih 1916, 1917 in 1918.

Družba ali korporacija.	Poprečni dobiček v predvojni dobi.	1916.	1917.	1918.
Ajax Rubber Co.	\$ 348,196	\$ 1,268,311	\$ 1,460,293	\$ 1,215,000
Allis-Chalmers Manufacturing Co.	755,125	3,165,020	4,010,490	6,625,867
American Agricultural Chemical Co.	2,475,609	5,445,527	5,546,356	8,044,979
American Beet Sugar Co.	1,246,650	2,445,190	4,882,980	1,887,638
American Can Co.	5,195,003	7,962,981	11,892,859	6,000,827
American Car & Foundry Co.	3,467,538	2,816,018	10,310,872	11,281,742
American Cotton Oil Co.	1,194,139	2,028,459	1,534,042	1,661,328
American Hide & Leather Co.	334,198	1,643,266	1,796,641	2,408,199
American Ice Company.	874,999	704,561	983,311	1,208,098
American Linseed Co.	151,469	1,476,817	1,764,430	2,138,970
American Locomotive Co.	3,872,807	10,769,429	7,210,680	5,911,134
American Smelting & Refining Co.	9,060,369	22,152,250	18,495,625	7,707,499
American Steel Founders.	517,439	3,418,057	5,025,677	2,386,097
American Sugar Refining Co.	5,751,688	8,319,882	8,212,787	8,434,375
American Sumatra Tobacco Co.	223,809	267,653	1,019,607	2,164,655
American Tobacco Co.	20,188,936	12,298,057	13,310,685	16,613,040
American T. & T. Co.	30,905,434	38,013,277	38,471,106	43,906,322
American Zinc, Lead & Smelting Co.	197,384	9,307,968	1,780,764	911,416
Armour & Co.	4,746,632	20,100,000	21,295,563	15,347,838
Associated Oil Co.	1,606,367	3,198,389	3,841,789	4,541,307
Atlas Powder Co.	322,837	2,939,789	3,050,482	2,262,294
Baldwin Locomotive Works.	3,653,287	2,619,466	8,305,722	5,752,295
Barrett Co. (American Coal Prod.)	1,211,915	4,247,857	3,461,388	3,614,253
Bethlehem Steel Corporation.	3,075,108	43,593,968	27,320,737	16,000,000
Brown Shoe Company.	710,463	1,467,756	1,668,560	1,338,385
Butte & Superior Mining Co.	942,988	6,365,399	272,911	628,349
Calumet & Arizona Mining Co.	2,966,934	11,155,004	6,628,501	4,086,238
Central Leather Co.	3,472,804	15,489,202	14,404,855	6,476,434
Colorado Fuel & Iron Co.	1,596,031	2,201,170	3,979,469	2,732,046
Continental Can Co.	788,016	2,143,554	3,280,977	2,199,043
Corn Products Refining Co.	2,016,781	6,083,746	11,348,460	8,652,401
Cramp, Wm., & Sons, Ship & Engline Building Co.	173,651	1,087,704	1,288,927	2,398,413
Crucible Steel Co.	3,629,467	13,223,656	12,282,358	13,812,128
Cuban-American Sugar Co.	409,988	8,235,112	6,256,080	4,227,202
Distillers Securities Corporation.	614,791	4,651,686	4,790,433	2,269,615
DuPont (E. I.) de Nemours Powder Co.	5,525,964	82,107,693	49,258,662	43,098,075
General Chemical Co.	2,067,548	9,695,188	7,871,181	3,632,663
General Motors Co.	4,557,358	28,789,560	25,079,226	15,391,028
Goodrich (B. F.)	3,040,745	9,447,299	10,505,490	15,587,122
Hercules Powder Co.	1,017,212	16,658,873	5,822,462	2,315,603
International Agricultural Corporation.	966,750	1,186,231	1,418,544	1,168,232
International Nickel Co.	4,125,955	11,748,279	13,557,970	10,129,988
International Paper Co.	1,105,913	4,620,727	8,180,787	5,152,278
Lackawanna Steel Co.	1,282,500	12,218,234	16,106,976	8,348,354
Mexican Petroleum Co., Ltd., of Delaware.	3,139,560	7,153,060	4,986,020	4,752,222
Miami Copper Co.	1,296,602	5,852,560	3,204,261	2,989,582
National Enameling & Stamping Co.	728,952	1,917,803	4,245,555	2,773,265
Nevada Consolidated Copper Co.	3,419,266	15,002,051	9,937,599	3,459,880
New York Airbrake Co.	424,897	8,214,962	1,893,826	2,052,553
Morris & Company (Packers)	1,588,799	3,632,213	5,301,071	4,217,859
Phelps-Dodge Corporation.	7,442,399	21,974,263	22,456,906	15,946,683
Pittsburgh Coal Company.	2,047,896	3,143,927	14,076,852	7,167,374
Pittsburgh Steel Company.	1,191,855	4,564,067	7,811,444	4,556,443
Pressed Steel Car Company.	1,412,665	2,751,152	2,130,308	3,950,786
Railway Steel Spring Company.	1,276,808	3,710,805	4,307,859	3,426,099
Ray. Cons. Copper Company.	1,634,365	11,716,428	9,701,170	4,652,451
Republic Iron & Steel Co.	2,265,694	14,789,162	15,857,197	7,781,985
Sears, Roebuck & Co.	8,111,749	16,488,622	14,119,928	12,704,064
Shattuck Arizona Copper Co.	1,115,504	3,039,077	713,641	243,468
Sloss-Sheffield Steel & Iron.	545,457	1,990,674	2,087,373	1,972,071
Standard Oil Co. of Indiana.	14,687,696	30,043,614	25,408,931	23,263,879
Standard Oil Co. of Kansas.	1,509,408	1,270,314	1,422,981	1,413,890
Standard Oil Co. of California.	9,877,964	17,605,304	18,649,630	14,953,074
Standard Oil Co. of Kentucky.	1,002,458	2,068,598	1,701,156	1,463,948
Studebaker Corporation.	2,184,383	8,611,245	3,500,741	3,884,195
Swift & Company.	7,879,167	20,465,000	34,650,000	21,156,277
Texas Company (Oil).	3,856,667	13,898,862	19,724,526	20,640,991
United Cigar Stores.	1,561,583	2,819,072	2,873,500	4,010,105
United Fruit Company.	4,978,043	11,943,151	13,037,955	14,094,047
U. S. Cast Iron Pipe & Foundry Co.	525,591	1,308,641	1,342,140	1,514,944
U. S. Industrial Alcohol Company.	858,951	4,884,586	7,108,983	6,759,872
U. S. Rubber Company.	6,661,777	11,226,208	15,340,577	16,072,042
U. S. Smelting, Refining & Mining Co.	3,552,988	8,898,464	3,505,315	4,775,090
U. S. Steel Corporation.	63,585,777	271,531,730	224,219,565	125,318,368
Utah Copper Company.	7,733,435	39,738,675	28,695,495	18,945,781
Virginia-Carolina Chemical Co.	2,177,897	4,507,549	4,656,387	8,384,669
Virginia Iron, Coal & Coke Co.	(d) 224,638	(d) 248,094	1,024,365	1,020,191
Westinghouse Airbrake Co.	3,934,661	9,595,928	6,388,463	7,461,900
Westinghouse Electric & Mfg. Co.	3,581,966	9,666,789	18,079,889	15,495,681
Willys-Overland Company.	5,653,899	10,884,383	6,121,544	5,536,255
Wilson & Company (Packers)	1,344,926	4,913,873	6,504,422	7,631,535
Skupaj.	\$325,797,661	\$1,070,342,983	\$975,573,296	\$736,008,796

UTRINKI.

Po srednji in gornji Italiji se zadnji čas množe razburjivi dogodki. Časopisi so že popolnoma pozabili na zadnje "patriotične" demonstracije v Rimu in D'Annunzijeve slava je vsaj za nekaj časa popolnoma pobledela. Kar se odigrava v Firenzi in po drugih mestih, je preresno, da bi mogle votle deklamacije poleg tega še kaj pomeniti. In tisti idealisti, ki nikakor nočejo verjeti, da so materialne razmere še vedno najpomembnejši faktor v družabnem dogajanju, so dobili novolekcijo. Italijanska vlada ponavlja na vse načine, da nima narod nobene druge skrbi, kakor izpolnitev aneksionističnih aspiracij in da je edina nevarnost za deželo, če ne dobi hrvaške Reke in slovenske Postojne. Tem željam in željicam pa ne priznavajo italijanski državniki materialističnega značaja; zanje je vse to le končno uresničenje narodnih idealov in se mora seveda smatrati za kulturno politično ali kakršnokoli "plemenitejšo" reč. Pri tem je zadeva v resnici povsem materialistična, kajti prilastitev Triglava, zasedenja vseh važnejših luk ob Jadranskem morju, kontrola železnice, prisvojitve rudnikov ni pač nič duševnega breztelesnega, brezsnovnega; priznati se mora le to, da ne prinaša ves ta materializem nobenega dobička italijanskemu narodu kot celoti, ampak le tistim, ki morejo po svojem položaju v kapitalistični družbi profitirati od razširjene trgovine, od eksploatacije novih rudnikov, od kontrole velikih prometnih žil i. t. d. S tega stališča so, vsa aneksionistična vprašanja za maso naroda nematerialistična; če se turinski ali mesinski delavec navdušuje za osvojitve Dalmacije ali za inkorporacijo Notranjske, je to zanj zgolj idealistično navdušenje. Vse drugače se ga tiče vprašanje, po čem je moka, mleko, platno, čevlji. Tukaj je direktno prizadet. Od tega so odvisni njegovi lastni materialni interesi. In to ga najlože privede — ne do navduševanja, ampak do akcije.

Draginja je v italijanskim mestih res porodila tako akcijo. Časopisi govorijo o izgredih. To je vsakakor preblag izraz. Bila je vrsta revolt in vse skupaj se lahko imenujejo revolucija. Kajti če izgube legalne oblasti skoraj vso moč in preide ta skoraj avtomatično na neoficijalne organizacije, na delavske zbornice, tedaj je to preobrat. In to se je zares godilo po italijanskih mestih, kjer so le znaki delavskih zbornic dajali varnost trgovinam, avtomobilom i. t. d.

Lahko je sedaj reči, da so trgovci prostovoljno, "iz patriotičnih motivov" znižali cene, ali pa da so oblasti prostovoljno prepustile administracijo delavskim zbornicam. Preden je prišlo v Firenzi do splošne stavke, je bilo dovolj apelov na kapitaliste in na vlado, pa se ni nihče zganil. Če bi bil patriotizem oderuhov tako velik, kakor se sedaj dela, bi se bila njih prosta volja lahko zganila brez štrajkov, demonstracij, pobijanja šip, brez mrtvih in ranjenih. Kakšne dimenzije pa je oderuštvo moralo doseči, je razvidno iz tega, da so se cene sedaj znižale

za petdeset, v nekaterih slučajih celo za sedemdeset odstotkov.

Uradna italijanska poročila pravijo, da je gibanje zdaj pri kraju. Vlada, ki je baje iz velikodušnosti dovolila, da so "Camere di Lavoro" prevzela za nekaj časa upravo prodaje, ne bo trpela, da bi revolucionarni elementi izrabiti situacijo za kakšno državno prekucijo. Lahko je verjeti, da vlada res nima takih namenov; ali včasih se stvari nočejo sukati tako, kakor bi vlade rade. Položaj Nittijevega kabineta je vpričo vseh teh dogodkov na vsak način dvomljiv. Grožnja, da ne bo vlada trpela revolucije, vsekakor utrjuje slutnjo, da mora biti v deželi precej nagnjena za revolucijo in če je tako, tedaj in glavno vprašanje, kaj hoče vlada trpeti, ampak kaj more preprečiti in kaj bo eventualno morala trpeti. Bilo bi predrzno brez natančnega znanja vseh razmer v deželi prerokovati, kaj se zgodi v bližnjih tednih ali mesečnih; na podlagi tega, kar je znano, se pa lahko pravi, da je Italija v veliki krizi, ki jo povzroča notranji položaj veliko bolj kakor zunanji.

Angleški zrakoplov R-34 je preletel Atlantični ocean iz Škotske v Zedinjene države in se je v torek zjutraj odpravil zopet v Evropo. Pred kratkim so bili napravljeni enaki poizkusi z aeroplani, ki so se več ali manj posrečili. Osvojevanje zraka napreduje rapidno in najsmelejše sanje človeka, ki je zavidal ptici peroti, se uresničujejo. Povesti vseh teh poletov so — vsaka na svoj način — romantične. Trditev, da je življenje naše dobe izgubilo vsó poezijo, se vsak hip postavlja na laž. Boji zrakoplovec z nepričakovanimi tehničnimi nedostatkami, z viharji v vrtočavih višavah, z meglo in s tisočermi malenkostmi ne zaostajajo za najdrznajšimi Homerjevimi fantazijami. Vsi ti vratolomni poizkusi, ki so še vedno spojeni z navarnostjo življenja, pa imajo to prednost pred Ilijado in Odisejo, da služijo napredku in velikim interesom človeštva. To se zdi paradokso v dobi, ki živi še vsa v sensaci svetovne, še ne popolnoma dokončane vojne, ter se ob vsakem takem uspehu nehote pojavlja vprašanje, kakšen bo militaristični pomen novega sredstva. Ta interes je bil zadnja desetletja živ ob vsaki iznajdbi, ob vsakem odkritju, ob vsakem tehničnem ali kulturnem napredku. Ko je prvi aeroplan preletel angleški kanal, ko je prvi Zeppelin zrakoplov dosegel polovičen uspeh, je vsakdo mislil na možnost vojskovanja v zraku, četudi so uradni organi javno govorili le o mirnih tehničnih zmagah. Toda tehnika sama in ljudje, ki služijo kakor fanatiki napredku in postavljajo svoje življenje na kocko, niso krivo, da služijo rezultati njihove požrtvovolnosti najstrašnejšim pojavom človeške zgodovine. Dokler bo vojna spadala med človeške institucije, se bo polasčala vsega, kar more služiti njenim namenom. In danes, ko je vojna še vedno mogoča, je neizogibno, da se ocenjuje letalo ali zrakoplov, ki more preletiti ocean, s stališča vojaške vrednosti. Blaga duša, ki misli, da bi bilo zaradi tega bolje, če ne bi nihče ničesar iznašel, pa postane logično reakcionarna, je pa

vendar v veliki zmoti. Vojne ne povzročajo tehnični napredek. Dokler jo provocirajo razmere v družbi, spada vojna vedno med možnosti; posluževalo pa se bo redno tistih sredstev, ki so ji dosežna. Če ne bi bilo kanonov in submarinek in strupenih plinov, ne bi bil s tem večni mir zagotovljen; ljudje bi se vojskovali s sulicami in loki in katapultami; če bi se pa komu posrečilo enostransko prenašati električno silo v daljavo, bi se prihodnjič na tak način razdevale trdnjave in zakopi in železnice in mostovi.

Moderno vojskovanje sa poslužuje telegrafa in brzojava; bilo bi pa vendar blazno zahtevali uničenje teh naprav. Polet preko oceana je neprecenljiv kulturni rezultat, četudi je mogoče iz zrakoplova metati bombe v mesta. Naloga človeštva ni zoperstavljati se napredku, ampak urediti svoje razmere tako, da ne bo potrebe za zlorabljanje napredku, temveč da bo služil le blagostanju plemena. Medsebojno zблиžanja ljudstva je eden najvažnejših pogojev za tako ureditev; v tem smislu je polet preko oceana neprecenljivo sredstvo moru. Daljava med Evropo in Ameriko se je zopet skrajšala. Iz sedanjih uspehov ni redna zrakoplovna zveza med obema kontinentoma nikakršna utopija več. Jutri ali pojutrišjem se ne bo urejena; ali možnost je praktično dokazana in praksa najde prejalislej sredstva, da ustreže potrebi, kateri je mogoče ustreči. In materijalnemu zблиžanju narodov sledi tudi duševno zблиžanje in razumevanje. Narodi pa morajo skrbeti, da odpravijo druge razmere, ki razdevajo doslej njih prijateljstvo.

V severni Italiji je bil hud potres; prva poročila pripovedujejo, da je bilo v sami Firenci več kot 1000 mrtvih, da je bilo tam skoraj vse staro mesto razdejano in da je škoda tudi po drugih mestih gornje Italije ogromne. Italija je v tem oziru sploh težko preizkušena dežela; malokatera druga je imela toliko katastrofalnih potresov, kolikor prav Italija, le da je bila navadno južna Italija in Sicilija pozorišče takih elementarnih nesreč. Mesina, na primer je bila nekolikokrat popolnoma razdejana in se še sedaj ni dvignila iz razvalin, v katere jo je bil izpremenil zadnji grozni potres pred vojno. Po Italiji divjajo pa tudi drugi potresi, ki niso nič manj nevarni; iz vse dežele prihajajo poročila o resnih nemirih in dasi skuša cenzorjeva roka ublažiti vtisk, postaja vendar paznemu opazovalcu jasno, da so politična tla od severa do juga vulkanična. Stavke, demonstracije, nemiri — s temi besedami je skoraj popolnoma označen notranji položaj v deželi. Značaj vseh teh manifestacij je pa zelo različen. Iz Rima se n. pr. poroča o burnih protivladnih shodih, na katerih se je posebno odlikoval pesnik D'Annunzio. Tudi če ne bi bilo nobene druge opazke, bi bilo kaj lahko uganiti, da nimajo taki zbori nič opraviti z onimi, na katerih sklepajo delavci vstop v stavko za višjo plačo ali za podobne zahteve. Vladi niso prijetne ne ene ne druge; in da so diametralno različne, je zanjo še največji križ. Kjer nastopa D'Annunzio, tam se oglašajo šovinizem. Nacionalisti groze

z revolucijo, če odneha vlada pri mirovnem pogajanju; z druge strani grozi revolucija, če se ne izpolnijo delavske zahteve, ki segajo precej daleč in so tudi v nasprotju z nacionalističnimi aspiracijami. Tako je vlada med dvojnimi ognjem in kakor se obrne, prime lahko za smolo. Za podivjani šovinizem je pa pač največ sama odgovorna, ker je hranila narod z nacionalističnimi obljubami tako dolgo, da se je imperializem zajedel v mase in verjamejo zdaj, da je pravica, kar je v resnici krivica. Tako se maščuje imperializem in čarovniški vajenec se zopet enkrat ne more iznebiti duhov, ki jih je klical.

Za kralje so prišli slabi časi, in babjeverni ljudje ki vedno stikajo po "znamenjih", da bi ugotovili kaj velikega, nadnaravnega, mislijo, da ne more svet več dolgo obstati. Kometi, križi na nebu in podobne prikazni so sicer še vedno imele za norec ljudi, ki so jih smatrali za napovednike, sodnega dneva. Toda kaj je repata zvezda v primeri s sedanjem usodo veličanstev? Pomislimo, koliko tronoje sploh zapadlo! Ali če bi človek mislil, da je izguba krone, ta degradacija od majestata na "navadnega" državljanja, najhujše, kar more začeti maziljeno glavo, bi se motil. Še vse hujše je to da morajo nekdanji vladarji po milosti božji občutiti čisto vsakdanje, gospodarske, denarne skrbi. V takem žalostnem položaju je sedaj bivši grški kralj Konstantin, ki se je bil po svoji detronizaciji naselil v Švici. Kot svojemu svaku in kot velikemu prijatelju hohenzollernskih načrtov mu je gospod Viljem iz Berlina prošiljal apanažo — neke viste brezposelno podporo iz svojih fondov. Odkar pa je sam le še Herr Wilhelm Hohenzollern in ne dobiva nobene civilne liste, je ustavil to pomoč, in gospod Konstantin je — kakor se pravi — v tinti. Viljemove razmere ne kažejo, da s ekaj zboljšajo, saj je že sam tarnal, da je revež, in tako tudi Konstantin nima upanja od te strani. Pariški listi imajo poročila, da bi se rad poravnal s sedanjo grško vlado. Človek bi komaj verjel kaj takega, zakaj vedno se je pravilo, da je ponos glavni element kraljevskega značaja. Zdi se pa vendar, da niso kralji zmeseni iz nobenega posebnega testa in da je tudi pri njih pod vso idealistično navlaklo materijalistično jedro.

Nekateri modrijani, ki polemizirajo na podlagi netočnih, površnih vesti iz starega kraja, bodo kmalu še iznašli socialistično kraljestvo. Da je kraj Petar boljševik, smo že slišali od nekega monarhističnega agitatorja; zdaj govori "Srpski Dnevnik" o socialistih, ki odobravajo kraljestvo. Treba bo le še poročila, da je Aleksander član socialistične stranke in da je z Lapčevićem pil bratovščino. Saj se najdejo vedno potrpežljivi čitatelji, ki prebavijo vse.

Kjer je linčanje največja zabava in ponos mase, pač ne želimo nobene "masne akcije".

Socializem ima človeštvo povišati, ne pa ponižati.

ADVERTISEMENT

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČ, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: JOSIP PETERNEL, Box 95, Willock, Pa.

1. nadzornik: NIKOLAJ POVŠE, 1128 Fabyan St., City View, N. S. Pittsburgh, Pa.

2. nadzornik: IVAN GOŠELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 72, East Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANCO TEROPČIČ, R. 1, Banonza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenzura društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštних, Ekspresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslavljajo: Blaž Novak, Title Trust and Guarantee Co. in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Mladina, v šolo!

Bolj kakor kdaj poprej je danes resničen pregovor "izobrazba je moč". Vse države sveta tekmujejo med seboj izboljšati svoje šolstvo. Vsak narod, vsaka stranka želi izobraziti ljudstvo v smislu svojih načel.

Slovenci smo majhen narod in če smo se kljub temu ohranili do današnjega dne, se imamo zahvaliti največ želji našega ljudstva po izobrazbi. Naše ljudstvo rado čita, se organizira, zasleduje tekoče dogodke in vse to je narod utrjevalo v vstrajnosti boja proti mogočnim sovražnikom. V kulturnem oziru pa vendarle nismo še tako daleč, kot zahtevajo naše sedanje razmere. Potrebujemo več ljudi z višješolsko izobrazbo, potrebujemo strokovnjake v raznih

poklicih. V bodočih bojih bodo ostali na površju samo tisti narodi, ki bodo v stanu tekrovati na kulturnem in moderno gospodarskem polju. Zato je za naš maloštevilni narod važno, da ne zamudi nobene prilike v pridobivanju izobrazbe za svoje članstvo.

Šolanje za delavske sloje je spojeno z raznimi težkočami, toda z vstrajno voljo se dajo odstraniti. To velja posebno za nas ameriške Slovence, kjer so prilike za pridobivanje znanja mnogo ugodnejše, kot n. pr. v domovini.

V Ameriko smo prišli z namenom, da si s trdim delom služimo boljši kos kruha, kakor ga je dajala domovina. Večina naših priseljencev je zboljšala svoj gmotni položaj, mnogi pa so bili tudi razočarani. Borba az obstanek je tudi tu težka in marsikdo ji podleže. Kljub vsemu temu nam nudi ta dežela mnogo boljše ugodnosti, kakor smo jih imeli preje. Tudi smo spoznali, da imamo tu prilike koristi sebi in narodu iz katerega izhajamo, če se poslužimo bogatih virov za pridobivanje izobrazbe, zaklada, ki je več vreden kakor srebro ali zlato. Šole so tisti zaklad; odprte so tudi nam. Tudi mi lahko srkamo iz studenca izobrazbe in vede.

Dne 5. septembra se prične v učilišču Dubuque zopet s poukom. V zadnjem šolskem letu so bili slovenski dijaki tukaj precej številno zastopani in vodstvo tega učilišča je sklenilo, da se prične v prihodnjem šolskem letu tudi s poukom v slovenščini. Te ugodnosti ne dobite nikjer drugje. Poleg drugih predmetov boste imeli priliko, da se izpopolnite tudi v slovenščini, v svojem lepem materinem jeziku. Ali morete dobiti lepšo priliko v tujini? Mladenič in mladenka, ne odlašajte, nego se odločite že sedaj za pristop v to učilišče. Stariši, priporočajte svojim otrokom, naj se poslužijo ugodne prilike, ki jim jo nudi to učilišče. Slovenščina se bo poučevala vsak dan eno uro.

Glede moralne varnosti mladine, ki pohaja v to učilišče, ste lahko brez skrbi, kajti vodstvo pazi na to, da postanejo dijaki in dijakinje, ki pohajajo v Dubuque College, dobri člani človeške družbe. Dijakom in dijakinjam ni treba iskati zabave izven učilišča, kajti vodstvo skrbi, da imajo dovolj zabave, duševne in fizične, v šolskih prostorih. Imamo svoje pevske zборе, godbo itd. Naših zabav se udeležujejo poleg dijakov in dijakinj tudi profesorji in učiteljice. Telovadne vaje se vrše v šolski dvorani pod nadzorstvom profesorjev. Imamo razna poučna predavanja itd. Vse je urejeno tako, da ni nič našega časa izgubljenega.

Posebna pažnja se v tem učilišču polaga na to, da se inozemce nauči in izpopolni v angleščini, ki je za nas vse, ki žive v tej republiki, največjega pomeha.

Dubuque se nahaja v prijaznem kraju z zdravim podnebjem. Vtem mestu ni velike industrije, ki bi kužila zrak in motila dijakke pri učenju. Kraj ima krasno okolico in leži ob reki Mississippi, na meji držav Wisconsin, Illinois in Iowa.

Spalne sobe, jedilnice in drugi potrebni prostori za udobnost dijaštva se nahajajo v šolskih poslopih.

Ne smete pa misliti, da je vse to združeno z kdove kako velikimi stroški za dijake. Taka učilišča so v Združenih državah edine institucije, kamor kapitalizem ne more poseči s svojimi grabežljivimi prsti. Tudi imamo v Ameriki mnogo požrtvovalnih ljudi, ki delujejo gotno, duševno in moralno za povzdigo šolstva, do katerega imajo pristop revnejši sloji.

Želja nas slovenskih dijakov je, da bi imeli Slovenci vsaj eno kulturno središče za ukaželjno mladino.

Vsem, kateri nameravajo pričeti s poukom prihodnje šolsko leto, naznanjam, da se lahko za vsa pojasnila, ki jih žele, zaupno obrnejo name. Zagotavljam pa vse, ki pridejo v Dubuque College, da jim za ta korak ne bo žal; ob enem bodo tudi spoznali, da majhna sredstva, ki jih imajo mnogi na razpolago, niso nobena tako velika ovira, da se je ne bi dalo premostiti.

Vso korespondenco naslovite na ta naslov:

Karl H. Poglodich, Dubuque College, 550 Delhi St., Dubuque, Iowa.

Upam, da ta apel ne bo zastonj, da se bodo vrste slovenskih dijakov in dijakinj v bodočem šolskem letu pomnožile in da bomo solidarno delovali v korist sebi in ljudstvu.

Karl H. Poglodich.

J. S. Z.

Nov socialistični klub št. 217.

se je ustanovil v Madrid, Iowa. Tajnik kluba je Frank Burk, Madrid. Seje kluba so vsak mesec enkrat.

Tajnikom klubov J. S. Z. na znanje.

V kratkem dobe vsi tajniki klubov nova pravila J. S. Z., ki so bila sprejeta potom splošnega glasovanja. Vsak klub dobi toliko pravil, kolikor je približno članov v klubu. Klubi, ki žele več iztisov, naj potom svojih tajnikov naznanijo, koliko več jih žele imeti.

Tajništvo J. S. Z.

V soboto dne 12. julija se vrši redna konferenca sekcijjskih odborov J. S. Z.

Meadowlands, Pa. — Dne 29. junija se je vršila seja kluba št. 182, JSZ., na kateri je članstvo po daljši diskuziji sklenilo, da postane naš klub zopet aktiven v Jugoslov. socialistični zvezi. Mnenje sodrugov je, da se bo treba prijeti dela in pomnožiti naše vrste. To bomo tudi storili, da se popravijo učinki katastrofe, ki je zadela naše gibanje v zadnjih štirih mescih.

Na imenovani seji našega kluba je članstvo tudi sklenilo, da se strinja z izjavo kluba št. 157 JSZ. v Grossu, Kans., ki je bila priobčena v 614, števil. Proletarca z dne 19. junija t. l.

Apeliram na članstvo kluba št. 182, da se polnoštevilno udeleži prihodnje seje, ki se vrši četrto nedeljo v mesecu v navadnih prostorih.

Tajnik kluba.

Pierce, W. Va. — Delavske razmere so tu nepovoljne. Brezposelnih je precej in delo se zelo težko dobi. Rojakom priporočam, naj ne hodijo v to okolico za delom, dokler se razmere ne izpremenijo.

Med tukajšnjimi Slovenci se zadnje čase opaža precej zanimanja za socialistično organizacijo. K temu zanimanju je deloma pripomogel tudi gospod "fajmošter", ki je prišel na dan z grožnjami, da bo odrekel tistim, ki se ne poboljšajo, cerkvene obrede. Pričeli smo z agitacijo med rojaki v Pierce, Thomasu in bližnjih naselbinah za ustanovitev socialističnega kluba. Prvo sejo smo imeli dne 7. junija, na kateri je pristopilo sedeminpetdeset članov in dve članici k klubu. Ta mesec bomo število članstva še zvišali, tako, da bo naš klub eden najmočnejših v JSZ. Mi smo trdno prepričani, da bo naš klub napredoval, ravno tako kakor društvo Slovenski Bratje, št. 23 SDPZ., pa če se klerikalei še tako besno zaganjajo v nas in četudi g. fajmošter pripoveduje ljudem, da nas bo "hudič vzel". Njegovih strahov se ne bojimo. Mi smo se zbrali pod praporom luči, medtem ko se njegovi pristaši gibljejo v boju proti nam v atmosferi srednjeveške teme. Luč je izganjalna tema. Nazadnjaki se lahko upirajo proti napredku, proti novim idejam, toda so obsojeni na končen poraz. Bodočnost je naša.

Anton Vidmar.

Glencoe, O. — Na moj apel za podporo so se odzvali sledeči klubi s prispevki: št. 1, \$2.00; št. 20, \$3.15; št. 27, \$2.00; št. 114, \$2.50; št. 136, \$20.20; skupaj \$29.85.

Na tem mestu izrekam klubom in darovalcem pristržno zahvalo za naklonjeno pomoč.

Lovrenc Poljanšek,

Box 106, Glencoe, O.

ZAHVALA.

Southview, Pa. — Članstvu društva št. 265, S. N. P. J., in sodrugom kluba št. 167, JSZ., se zahvaljujem za obilo udeležbo pogreba mojega pokojnega prijatelja in sodruga Franka Petriča.

Sodrug Frank Petrich je bil vstrajen bojevnik naše organizacije, in zvest njenim načelom.

Pokojnemu Franku bomo ohranili blag spomin.

Anton Rupnik, Southview, Pa.

JUGOSLOVANSKI DAN 3. AVGUSTA V CHICAGU.

Organizacije J. R. Z. za Chicago in okolico prirede dne 3. avgusta velik izlet (piknik) v Stiekney Park na Harlem Ave. v Riverside (Lyons), Ill. Na vspeh bo obširen program raznih zabavnih točk. Igrala bo slovenska godba. Vstopnina je 50c.

Marsikaj se napravi le za oko; ampak zidovi so le navadno trši, kakor kakšna nespametna glava, ki se zaletava vanje.

Nekateri ljudje govorijo o akciji mase; ali preveč jim je, da bi pridobili le enega člana za socialistično organizacijo.

John F. Bass piše svojemu listu "Daily News", da je za sedanjo nemško vlado nastopila največja kriza; on smatra njen položaj za nevzdržen. Smatra pa za neodločeno vprašanje, ali zmaga reakcija ali proletariat. V vsakem slučaju bi bila posledica diktatura, v prvem militaristična, v drugem pa proletarska, le da bi se zadnja po njegovem mnenju temeljito razlikovala od ruske. Manjšinski socialisti pravijo, da niso bili večinski socialisti, zlasti tisti, ki se zbirajo okrog Scheidemanna, nikdar resnično naklonjeni revoluciji in da bodo, če ostane moč v njihovih rokah, neizogibno vzdrževali vlado, osnovano na militarizmu. Bass misli, da bi proletariat nedvomno zmagal, če ne bi bili junkerji še vedno strogo organizirani, medtem ko baje ljudstvu manjka iniciative. Sedanja narodna skupščina dokonča svoje eksistenco, ko je sklenjen mir in pride nova ustava v veljavo; vpraša se pa, ali bodo manjšinski socialisti čakali na nove volitve, ali pa bodo skušali, da se polaste vlade z revolucionarnimi metodami. Najbrže se zgodi prvo, pravi Bass, ker napredujejo manjšinski socialisti baje tako rapidno, da upajo pri prvih volitvah doseči zadostno večino, če se ljudstvo ne ustraši Noskejevih prostovoljcev.

Toliko je gotovo, da ne more v Nemčiji dolgo tako ostati, kakor je sedaj; veliko je pa na vsak način tudi od tega odvisno, kakšno taktiko bodo nasledovali spartakoveci izza dosedanjih izkušenj; zmaga manjšinskih socialistov bi utegnila rešiti

vso situacijo; prav to zmago bi pa lahko preprečili spartakoveci, če bi se zopet poslužili metode iz časa zadnjih volitev, kar bi bila le voda na mlin reakcij.

Za delo, katero more le razum opraviti, je preveč čuvstva vedno nevarno.

ZA IZOBRAZBO

Razširite svoje znanje! Poučite se o socialnih vprašanjih. Razvedrite si duha! "Proletarec" ima v zalogi sledeče knjige in brošure:

Etbin Kristan: "V novo deželo".....	.30
"Proletariat".....	.15
"Kdo uničuje proizvajanje v malem".....	.15
Socialistična knjižnica (dva zvezka) in "Naša bogastva".....	.10
"Kapitalistični razred".....	.15
"Katoliška cerkev in socializem".....	.20
"Zadružna prodajalna ali konsum".....	.10
"O konsumnih društvih".....	.10
Enrico Ferri: "Socializem in moderna veda".....	.50
"Socializem".....	.15
"Spoved papeža Aleksandra".....	.15
Upton Sinclair: "The Profits of Religion" (v angleščini).....	.60
Majska izdaja Proletarca 1918.....	.15
Majska izdaja 1919.....	.15
"Ameriški družinski koledar" letniki: 1916-17-18, vsaki.....	.50
"Ameriški družinski koledar" za leto 1919.....	.50

Poštnina je že všteta v teh cenah. Pošljite naročilo že danes na:

PROLETAREC,
3639 West 26th Street, Chicago, Ill.

Ženske trpe

na težko prenesljivih bolečinah vsled oslabelelost njih rahločutnega sistema. One potrebujejo toniko in zdravila za uravnanje, zdravilo ki naj olajša in prežene bolečine.

Severov Regulator

(Severa's Regulator) se pravilno imenuje "ženski prijatelj v boleznih" ker se vsebina tega zdravila pozna kot izvrstno sredstvo vsebuječe toniko katera deluje na bolnih organih. Takoj ob pričetku bolezni se priporoča uporaba tega zdravila vsem bolehalo-čim ženskam, posebno za ženske bolezni. Cena je \$1.25 in davek 5 centov.

Prebavna tonika je potrebna za živati še poleg drugega zdravila in Severov Živiljski Balsam (Severa's Balsam of Life) je poznan kot tako pomožno sredstvo pri raznih boleznih. Njega glavno naloga je vrediti vaš prebavni del telesa in dajati moč životu. Cena je 85 centov in davek 4 cente.

Izpiranje se večkrat priporoča pri raznih boleznih, kjer so prizadete membrane kože, v takih slučajih se poslužite Severovega Antiseptol (Severa's Antiseptol) katerega pridenete v vodo, namizno žlico na vsak kvort vode, katero ste zavreli in jo potem ohladili kar je pravilno za izpiranje. Cena je 35 centov in 2 centa davek.

Severova zdravila se prodajajo povsod v lekarnah. Vedno zahtevajte Severova zdravila, ne jemljite drugih mesto teh. Ako vam ni mogoče teh dobiti v vaši okolici, pošljite vaše naročila nam, priložite pravilno svoto s davkom.

W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA.

"ČAS"

je edina slovenska revija v Ameriki. "Čas" prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinske nasvete, znanstvene zanimivosti, podučne in narodu potrebne razprave, mnogo mičnih slovenskih pesmic in poleg tega pa prinaša lepe in umetniške slike.

List shaja mesečno na 44 straneh in stane samo \$2.00 na leto, za pol leta \$1.00. Naroča se pri "Čas", 2711 So. Millard Ave., Chicago, Ill., v Clevelandu in okolici pa na 6033 St. Clair ave.

SLOVENC

pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI.

Naročite si dnevnik "Prosveta". List stane za celo leto \$4.00, pol leta pa \$2.00.

Vstanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.

Komfort za noge.

Ako so Vam ranjene noge ali se Vam pote ter na ta način povzročajo občutne bolečine, ki žgo in ustvarjajo srbljenje, ako nabreknejo noge v čevljih in rane povzročajo pri hoji trpljenje, ne cagajte. Dobite pri Vašem lekarnarju

Severa's Foot Powder

(Severov Prašek za noge) in komfort za Vaše noge bo zagotovljen. To je prijeten prašek za noge. Malo posutega praška med prsti in na vrh ter podplatih vsako jutro in nekoliko v vsak čevlj ali nogovico povzroči čudeže. Cena 25 centi in 1c davka.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
ILLINOIS.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih in otroških oblek, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.

Odstranite bolečine s

Pain-Expellerjem

Ta bo spravi v red otrpelo kito in naredil, da boste čutili dobro in sveže.

Pazite na znak SIDRO. Po vseh lekarnah po 35c in 65c ali pa pošlite na

F. AD. RICHTER & CO.,
326-330 Broadway, New York

Vsak Slovenec, ki je zmožen čitanja angleščine, bi si moral naročiti "The Profits of Religion", ki jasno osvetljuje razne verske sekte v službi kapitalizma. Ta knjiga je eno najboljših del te vrste v angleški književnosti. Cena ji je 60c. Spisal jo je Upton Sinclair. Za dva dolarja vam pošljemo gori omenjeno knjigo, brošuro "V novo deželo", knjigo "Svetovna vojna in odgovornost socializma" in "Kdo uničuje proizvodnjo v malem". Naročila sprejema "Proletarec".

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega soc. kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v Illirija dvorani", 310—1st Ave. Ker so vedno važne stvari na dnevnom redu, zato Vas veže dolžnost, da pridete vsi na sejo. Pripeljte s sabo tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

Ant. Jeraj, tajnik,
495 Park Str.

NAPRAVITE VAŠO PIVO DOMA
ZA 22c GALON.

To ni mehko pivo ali near beer, temveč pravo močno okusno in penasto pivo. Mi vam preskrbimo ekstrakt hmelja in malta "Victoria", s katerega si potem izdelate po našem navodilu izvrstno pivo. Cena ekstrakta za 14 galonov Lager pive je \$3.00, za Porter pivo \$1.00 več. Delati pivo doma in pošiljanje ekstrakta je dovoljeno. Pošljite denar in mi vam pošljemo poštine prosto blago.

VICTORIA SUPPLY CO.,
656 Morton Bldg., New York, N. Y.

Anton Linhart in sin

**Pogrebni zavod
in balzamovač**

Kočije in avtomobili.—Privatne ambulance.—Eden najbolj znanih pogrebnih zavodov na zapadni strani mesta.

5320 W. 25th Street,
MORTON PARK, ILL.
Tel. Morton Park 42

1344 W. 19th Street,
CHICAGO, ILL.
Telephone Canal 915

Mi pošljamo denar v vse kraje Slovenije,

Hrvatske,
Srbije,
Dalmacije,
in
druge dele
Jugoslavije.

Vse denarne pošiljave garantiramo.

American State Bank

1825-1827 Blue Island Avenue,
CHICAGO, ILL.